

## ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Дзьомби Наталії Михайлівни «Національно-світоглядна публіцистика українських шістдесятників (концептуальні засади, проблематика, опінієтворча роль)» (науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Тихолоз Богдан Сергійович), поданої на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.04 – «Теорія та історія журналістики».

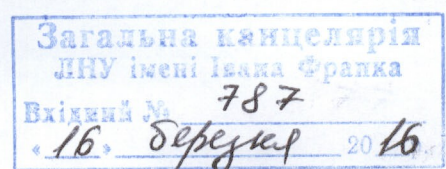
Німецький філософ Фрідріх Ніцше стверджував, що для історії мають значення тільки ті особистості, які задають їй напрямок. До таких належить один із засновників національно-визвольного руху «шістдесятників», журналіст, в'язень таборів, один із творців «Народного руху України», передчасно загиблий В'ячеслав Чорновіл. Саме він став символом прориву України до демократії та незалежності.

Василь Стус, блискучий поет, один із найвидатніших представників українського культурного руху 60-х років, правозахисник і борець за культурну автономію України. Більшу частину свого свідомого життя провів у в'язницях і таборах, а його творчість залишалась під забороною до кінця 80-х років.

Ліна Костенко. Ніхто не бачив світ так, як вона, з усіма його світлими та жорстокими сторонами. Її поезія – «колюча» і болюча, патріотична і наступальна.

Василь Симоненко, поет і журналіст, увійшов в історію як «знакова фігура» у боротьбі за державний і культурний суверенітет України в другій половині ХХ століття. Симоненко один з перших використав для поширення своїх творів так званій «самвидав» – його вірші не могли бути публіковані й поширювалися із рук у руки в машинописних і рукописних копіях.

Іван Дзюба. Кагебісти постійно повторювали, що його робота «Інтернаціоналізм чи русифікація?» використовується найбільшими ворогами радянської влади – українськими націоналістами, які з нього самого творять антирадянський символ.





Брати Горині, Світличний, Гель, Мешко, Калинець. Усі вони прагнули одного – порятунку української нації, мови, літератури від знеособлення й русифікації, захист прав і свобод людини в умовах тоталітарного комуністичного режиму.

Такі настрої представників дисидентського руху не могли не непокоїти Комуністичну партію. У середині 60-х років в Україні відбувається «перший укіс», перші масові арешти шестидесятників. 16 липня 1971 року керівництво КГБ УРСР повідомило своїх шефів про початок нової фази боротьби з інакодумцями в Україні: проти учасників дисидентського руху порушено справу групової розробки «Блок». Її об'єктами визначено 24 особи, заарештовано Івана Світличного, Івана Дзюбу, Богдана Гориня, Євгена Сверстюка, Зіновія Антонока, Василя Стуса, Ігоря Калинця, Івана Геля. За даними КГБ, від 1964 року до моменту написання Звіту в Україні зафіксовано розповсюдження 778 найменувань документів 250 авторів. Найпопулярнішими були тексти розроблюваних у справі «Блок»: Івана Дзюби, Євгена Сверстюка, Ліни Костенко, Алли Горської.

Злободенні проблеми незалежності держави, мови, утвердження демократії, які порушували шістдесятники, актуальні і для нинішньої України. В умовах військової та інформаційної війни, розв'язаної Росією проти нашої держави і її народу, питання незалежності України, державності української мови, європейський вектор розвитку нашої держави набувають нового, особливого значення. Зараз, аби вистояти проти агресії, нам, як ніколи раніше, потрібні такі особистості, як В'ячеслав Чорновіл, Іван Дзюба, Богдан Горинь, які б своїми працями і промовами надихали молоде покоління українських патріотів на самопожертву заради незалежності, утвердження свободи слова та демократії. З огляду на ці обставини, вибір дисертанткою теми «Національно-світоглядна публіцистика українських шістдесятників (концептуальні засади, проблематика, опінієтворча роль)» є надто актуальним і своєчасним. Необхідність дослідження діяльності шістдесятників назріла вже давно, але, на жаль, науковці незаслужено «обходять» цей період і цих людей, які, ризикуючи життям, наближали шлях до



створення і побудови незалежної України. Здебільшого науковці досліджують окремі персоналії 60-х-80-х років, окремі течії в літературі, мистецтві.

Прошло уже понад 50 років після появи такого явища, як «шістдесятники», дисиденти. З-поміж трьох десятків найбільших її представників, наука має більш-менш фундаментальні розвідки про кількох: Стуса, Чорновола, Дзюбу, Гориня, а де наукові розвідки про інших? Треба віддати належне дисертантці за те, що вона чи не вперше вводить в науковий обіг нові імена і прізвища, аналізує їх доробок на формування української ідеї крізь призму публіцистики, журналістики (ст. 15, 28, 90, 109, 167). Актуальність обраної теми пояснюється ще й тим, що нині немає єдиної думки щодо періодизації руху шістдесятників. Так, одні вважають, що він охоплює період 1965–1972 рр., інші окреслюють 60-80-ті роки, треті – схильні говорити про таке явище, як шістдесятники – як модель півстолітнього національного інформаційного опору різним формам російської денаціоналізації. Аби розібратися у різних «точках зору», виробити власну позицію, авторка дослідження опрацювала колосальну джерельну базу: як українську, так і закордонну (557 найменувань), що дало їй змогу сміливо, аргументовано проводити аналіз, вмотивовано вносити власні пропозиції. Це можна прослідкувати на її участі у міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. Так, 6-7 червня 2013 року у М. Вроцлав (Польща) авторка виступає на Міжнародній конференції «Україна: наративи, мови, історії», а вже 17 жовтня 2013 року з окремими науковими постулатами авторка знайомить учасників круглого столу «Війна пам'яті та політика примирення».

У тому ж таки 2013 році авторка висловлює свої наукові підходи на двох міжнародних наукових конференціях у Львові «Українська періодика: історія і сучасність» і «Феномен шістдесятництва в контексті літератури ХХ століття». Основні положення і здобуті результати дисертантка успішно викладає у 7 статтях, 6 з яких опубліковані у наукових виданнях України, 1 – у зарубіжному.

Таким чином, починаючи з першого розділу «Українське шістдесятництво як соціально-комунікаційна проблема» – авторка виступає як



висококваліфікований дослідник, який добре розуміється на таких поняттях як «шістдесятництво», «публіцистика шістдесятників», її відмінність від публіцистики інших течій і рухів, зв'язок шістдесятників з боротьбою проти русифікації в умовах інформаційної війни. Дисертантка з'ясовує видові особливості національно-світоглядної публіцистики з метою уникнення похибки під час відбору текстів шістдесятників, а також викладає методіку проведення наукового дослідження, з'ясовує причину теоретичного різночитання публіцистики. На підставі здійсненої шістдесятництвознавчої розвідки (природа явища, хронологічні межі, персоналії) автором запропоноване власне визначення поняття «шістдесятництво»: «Це рух національно-свідомої української інтелігенції, що виник у громадсько-культурній формі наприкінці 50-х років ХХ ст., з 1965 р. еволюціонував до дисидентського суспільно-політичного й насильно придушений хвилею арештів у 1972 р.», а таке поняття як «публіцистика шістдесятників» розглядає, як «сукупність різножанрових суспільно-важливих виступів інтелектуалів покоління, що з 60-х років ХХ ст. і дотепер за допомогою засобів масової комунікації функціонують у світовому інформаційному просторі».

Авторка одноосібно удосконалила класифікацію представників публіцистичного шістдесятництва за часом їх діяльності на «дисидентів», «навернених» і «припізнілих».

З'ясувавши окремі наукові дефініції та поняття, характерні для шістдесятників, дисертантка у наступних розділах роботи «Українське державотворення у публіцистичному осмисленні шістдесятників: історія і сучасність», «Аксіосфера української національної ідентичності: проект інтелектуалів-шістдесятників» виявляє т.зв. історичні теореми шістдесятників: «закон про не знищеність духовної енергії» Є. Сверстюка та «онтологічний доказ буття української нації» Л. Костенко – «якби українці не були нацією, то вони давно були б уже не українці», подано цілісний погляд шістдесятників на мовне питання, релігію. В останньому – четвертому розділі, авторка простежує значення діяльності публіцистів для формування громадської думки в Україні та



за кордоном, розкрито ефективність інформаційного впливу публічних інтелектуалів, ідентифіковано інформаційний вплив публіцистики шістдесятників з півстолітньої перспективи як минулий, актуальний і потенційний водночас.

Результати дослідження підсумовано у «Висновках» і є науково обґрунтованими та достовірними, що забезпечується використанням методів емпіричного та теоретичного дослідження. На основі глибокого аналізу об'єкта дисертаційного дослідження, наукової розробки та інтерпретації авторка досягає точних теоретичних висновків. Послідовно й логічно розкриваються, аналізуються і доводяться положення, винесені на захист.

Робота добре вичитана, усі розділи і підрозділи співрозмірні і відповідають вимогам про написання наукових робіт.

Дисертаційне дослідження Наталії Михайлівни Дзьомби – високоінтелектуальне. Чимало його положень дають підстави пропонувати присвоїти авторці не кандидата наук із соціальних комунікацій, а доктора філософії за новими європейськими вимогами.

Автореферат відповідає структурі, викладу та висновкам дисертації. Основні концептуальні ідеї та теоретичні положення підтверджуються апробованими публікаціями у фахових виданнях та виступах на конференціях.

Відзначаючи високий рівень і вагомість проведеного дослідження, варто вказати на деякі зауваження і пропозиції.

1. Джерельна база наукового дослідження потребує широкого використання архівних матеріалів, які чомусь не винесені авторкою у список використаних джерел.

2. У роботі спостерігається скупчення іншомовних слів, чимало складних мовних конструкцій, які ускладнюють сприйняття і читабельність.

3. Бажано було б використати Додатки, адже в самій роботі згадується чимало циркулярів, праць, які не винесені як підсумковий матеріал.



4. Як на нашу думку, можна було б на титульній сторінці окреслити роки дослідження, адже в «хронологічних межах» (уже в тексті) вказано, що це період 1965-2015 рр.

Висловлені зауваження та пропозиції не впливають на загальне враження від дисертаційного дослідження, не стосуються принципових положень рецензованої роботи, не применшують наукової цінності і внесок дисертантки у розробку і дослідження теми.

Наукове дослідження Наталії Михайлівни Дзьомби «Національно-світоглядна публіцистика українських шістдесятників (концептуальні засади, проблематика, опінієтворча роль)» виконано відповідно до вимог нормативних документів, зокрема п. 10 та п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, які висуваються до дисертацій, оскільки вирішує наукову проблему, отримані результати є обґрунтованими, їх наукова новизна розкрита в основних положеннях та Висновках дисертації. Зазначене дає підстави для присудження Дзьомбі Наталії Михайлівні наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.04 – «Теорія та історія журналістики».

**Офіційний опонент –  
кандидат наук із соціальних комунікацій, доктор філософії,  
доцент кафедри журналістики Чернівецького національного  
університету імені Юрія Федьковича, заслужений журналіст України**

**Миронюк Д.І.**

Підпис *Миронюк Д.І.* засвідчую  
Учений секретар Чернівецького національного  
університету імені Юрія Федьковича  
*Миронюк Д.І.*  
" 14 " 09

